

Séta a száz év előtti Pest-Budán

„FIGYELŐ”
 UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
 Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
 Telefon: 299-632.

Magyar Erő
 Lap:
 Megjelent: 1943. dec. 17.

Január. A Városerdő jegén

Február. Ebédlőterem a redut épületében

Március. Jégzajlás a Dunán

Április. Mulatság a Gellérthegyen 1845 húsvét hétfőjén

Május. Nyári Szinkör a Belezsnay-kertben

Június. A Zugliget

Mozgalmas és izgamakkal teli napjainkban, különösen most, karácsony táján, talán keresve sem találhattunk volna időszerűbb szórakozást, minthogy elmerüljünk a régi Pest-Buda szemléletében. Igaz gyönyörűség menekülni a mától és belepillantani, az itt föl sorakoztatott néhány rajzon, mondjuk úgy, ahogy eleink mondták: „képetskén” keresztül, a száz év előtti fejlődő dunaparti két város életébe és arra gondolni, hogy hol és mivel mulatott akkor a pesti és a budai polgár az év tizenkét hónapja folyamán.

— Igaz, a „képetskék” maguk érthetőbben beszélnek minden írásnál. De ha kiegészítjük azok mondanivalóját azzal, amit mi, akik itt élünk Budapesten, a két egygyölvadt város falai között ma látunk, akkor ennek a százéves városfejlődésnek szinte minden mozzanatát is végigélhetjük. Reza Dezső, a jeles író és vármegyei főlevéltáros, aki hangyaszorgalommal gyűjtögeti a régi Pest kultúr-történeti anyagát és adatait; „Százéves-tendős Pest-Budai Képeskönyvetske” című művecskéjében szeretettel foglalkozik is mindezzel és íme, az ő följegyzései nyomán mi is elvezetjük az olvasót legelsőbb a „Városerdő”, a mai Városliget tájékára. Mint ahogy akkor is megvolt minden évszaknak a maga édes mulatósága, eleink is (ha mi manapság nem is!) januárban jókedvűen, mulatozással kezdtük az esztendőt. Ment hát ki, aki csak tehette a Városerdő egykori mocsaraiból megmaradt tavacska befagyott jegére, ahol a férfinep korcsolyázott, a nők pedig udvarlóiikkal kéziszánkán siklottak, kacagtak, mulatoztak kedvükre.

A farsang hónapjában, februárban, javarészt a Dunaparti „redut” nagytermében kigyúltak az olajlámpák és a faggyúgyertyák százai s a díszmentés, krinollnos, csipkekötényes, főkötős dármák, meg a pártás hajadonok az attilás, csizmás, kalpagos uracsokkal járták a körmagyart, lassút, a bokortáncot, a társalgót de a keringőt és polkát is itt-ott, majd azután elmentek étkezni a redut ebédlőtermébe, utána pedig tereferélni, billárdozni, ahogy képeink mutatják, amíg csak meg nem dördültek a szemközti vár fokán az ágyúk... és romba nem döntötték a régi redutot...

Persze, farsang elmúltával a városi lakosság javát a márciusi szellők kicsalták a Dunapartra, mert ott a friss levegőn, a sokszor befagyott Duna jegén, híd nélkül is (ami akkor a Lánchídon kívül nem is volt) át lehetett sétálni a tulsó partra. De ahogy megindult a jégzajlás, bizony annak a csudájára jártak az emberek.

Hát még áprilisban, amikor már alaposan „megenyhült a lég”, sőt húsvét táján kirándulók lepték el a Gellérthegy lakáit, akik az akkor ott volt „csillagda” és „égésztorony” közelében telepedtek le, — ahogy azt Barabás Miklós a táblabírók korának híres festőművésze itt közölt remek rajzán megörökíti, s a magukkal vitt finom „hazai” elemőzsiáknak estek neki.

De jött a virágfakasztó május, amikor

a pesti polgár a természet nyújtotta örömeiket megtoldotta a színházi élvezetek gyönyöreivel.

Száz év előtt a mai Rákóczi-út és Esterházy-utca sarkán még ott volt a híres-nevezetes Belezsnay-kert és abban az itt látható nyitott nyári szinkör...

Es ha a természetrajongók a budai hegyvidék csábító gyönyöreit után vágakoztak, kirándultak a Zugliget vadregényes tájaira és ott, a Normafa hős árnyában ütötték föl sátorfájukat.

Júliusban a dunai uszoda, amely ott volt a mai Eötvös-téren, telt meg a rekkenő hőség elől odamenekülő sokaságával, majd augusztusban jóformán senki, aki épkezláb ember volt, el nem maradt volna a Szent István-napi körmenetről, amelynek legfőbb ünneplése, mint most is, a Mátyás-templomban érte el tetőfokát.

Ősz felé, szeptemberben, a város „nobil” (előkelő) és polgári lakossága, ki „konfortáblin”, ki gyalogosan ment ki a Rákosra, hogy ott a katonai gyakorlatok nézegetésén épüljön. Volt ott mindég mindenféle látni és hallani való: huszárok granatérosok, gyalogosok, puskaropogás, ágyúdörgés és miegymás. Még gróf Gvadányi József is megénekelte őket ilyenformán:

Minden esztendőben Bellóna tábora
 Szép térségen fekszik, sorban áll sátora.
 Nem kíméltetik itt ágyúja, sem pora,
 Fegyver ropogása, mint villám: szapora.

Gyakorlatuk végeztével azután bevonultak a katonák a „pattantyúsok kaszárnyájába”, amely a régesrég lebontott „Ujépület” (Najgebajde) volt és amelynek a helyén ma a Szabadság-tér palotasora állanak.

Október hónapja borágas hegyoldalak farsangja volt. A szüret a Svábhegyen a szőlősgazdák, rokonok, barátok, sógorok, komák társaságában isteni mulatság volt nótaszóval, tréfás mulatozásokkal, minden jótét lélek igaz gyönyörére.

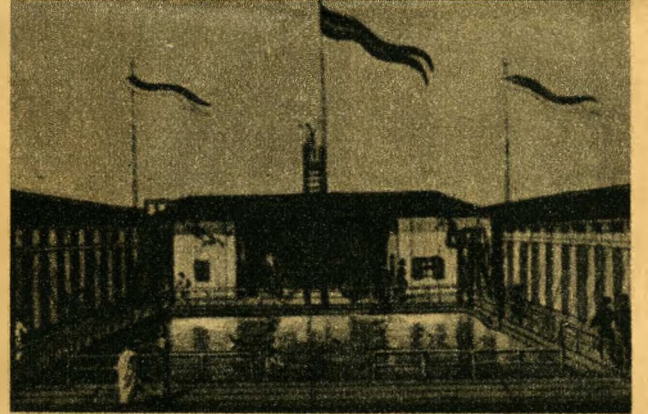
November hónapjában a lelkes magyarság hová ment volna máshová, mint a nemzet színházába: a Nemzeti Színházba? Ott tapsolt kipirult arccal, dobogó szívvel a nagyszerű elődőknek: Meggyerynek, Egressynek, Fánccsynak, Laborfalvy Rózának... Áldás volt ez a nemzetre és áldás a fővárosra. Hogy is ne lett volna, amikor száz év előtt ott volt decemberi szórakozásnak a Német Színház is, amely azonban 1847 egy csendes, holdas éjjelén kigyulladt és leégett.

Mi mással is fejezhetnők be stílszerűbben ezt a száz év előtti Pest-Budán tett sétánkat, mint azzal, hogy odapillantunk a mai Lipótvárosi (Szt. Istvánvárosi) Bazilika helyén volt „Leopold templom” tájékára, amely a „a Leopoldvárosban” állott, azzal, hogy:

„Légyen minden óhajtasunk
 Szent ima...”,

amelyet hallgasson meg a mindenható Isten!”

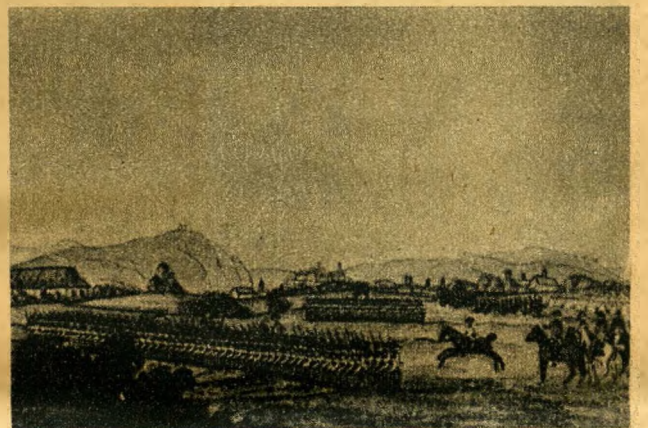
Polgár Géza

Július. Uzdoda a Dunán

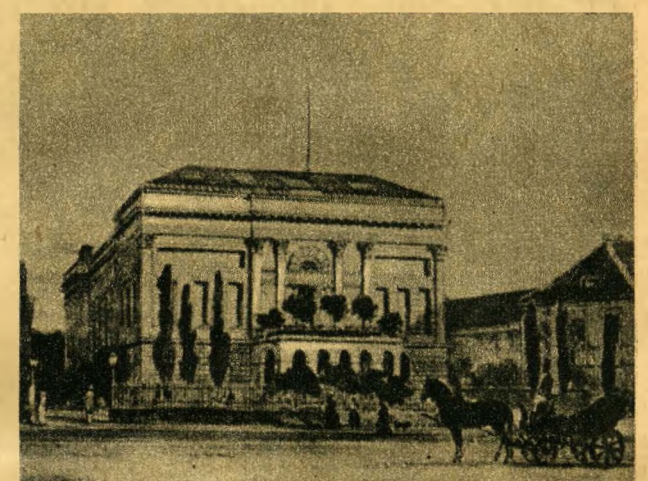
Augusztus. Szt. István körmenet a régi Mátyás templom előtt

Szeptember. Katonai gyakorlatok Rákoson

Október. Szüreti mulatság a Svábhegyen

November. A régi Nemzeti Színház

December. A Német Színház

Tangóharmonika KÜLÖNBÖZŐ LEGJOBB GYÁRTMÁNYOK Sternberg HANGSZERGYÁR Rákóczi-út 60 Árjegyzék ingyen